

Imam Abu Ja'far al-Taaawi

Hans liv och verk

Abu Ja'far Ahmad b. Muhammad b. Salamah al-Azdi, al-Hajri, al-Tahawi, föddes i Taha, en by i Övre Egypten. Hans förfäder kom från Jemen till Egypten och bosatte sig där efter att landet kommit under muslimskt styre. Det råder betydande oenighet om hans födelseår. Åren 229/843, 230/844, 238/852 och 239/853 nämns av olika biografier. Al-Sam'ani hävdar att han föddes år 229/843, och detta är korrekt. Han dog i Egypten år 321/933. [1]

Al-Tahawi var främst intresserad av hadith och fiqh, och betraktades som en av de största muhaddithin och fuqaha' i sin tid. Enligt Abu Ishaq al-Shirazi var han den sista ledaren för hanafitisk fiqh i Egypten. [2] Han började studera shafiitisk rätt under sin morbror Abu Ibrahim Ismail al-Muzani (d. 264/878), den mest berömde eleven till Imam al-Shafi'i, och lämnade sedan hans skola för att studera hanafitisk rätt under al-Shaikh Abu Ja'far Ahmad b. Abi 'Imran (d. 285/898), som blev Egyptens överdomare år 270/883. Olika versioner ges av hans biografier om hans övergång till den hanafitiska skolan, men den mest sannolika orsaken verkar vara att Imam Abu Hanifas system tilltalade hans kritiska insikt mer än Imam al-Shafi'is.

Al-Tahawi reste till Syrien år 268/882 för vidare studier i hanafitisk rätt och

blev elev till Qadi Abu Khazim 'Abd al-Hamid b. Ja'far, dåvarande överdomare i Syrien. [3] Han lärde sig hadith från ett stort antal lärda, särskilt från dem som besökte Egypten under hans tid, och hade även många framstående elever. [4]

Han är en framstående författare till många viktiga verk, av vilka följande kan nämnas:

- Shara Ma'ani al-Athar
- Mushkil al-Athar
- Aakam al-Qur'an
- Ikhtilaf al-Olama'
- al-Nawadir al-Fiqhiyyah
- Kitab al-Shurut al-Kabir
- al-Shurut al-Awsat
- Shara al-Jami' al-Saghir
- Shara al-Jami' al-Kabir
- al-Mukhtasar
- Manaqib Abi Hanifah
- Tarikh al-Kabir
- al-Radd 'ala Kitab al-Mudallisin
- al-Radd 'ala Abi Obayd
- al-Radd 'ala Isa b. Aban
- Hukm 'Aradi Makkah, etc.

Hans ursprungliga bidrag till hadithlitteraturen, så långt vi kan bedöma, är att han introducerade ett nytt system för att samla juridiska traditioner, utvecklade en ny metod för att tolka och harmonisera motstridiga traditioner, och antog ett nytt kriterium för att kritisera dem. Hans föregångare och samtida, författarna till *al-Sihah al-Sittah* (de sex kanoniska samlingarna), samlade traditioner enligt sina egna standarder och principer och utelämnade ett stort antal genuina traditioner. Al-Tahawi gjorde en kraftfull ansträngning att samla alla genuina juridiska traditioner från Profeten ﷺ, återgivna av olika auktoriteter om ett visst ämne, tillsammans med följeslagarnas, deras efterföljares och de framstående juristernas åsikter.

Han granskade sedan traditionerna (ahadith) och visade med bevis vilka som var autentiska, starka, svaga, okända eller sådana som kunde antas vara upphävda. Därmed gav hans samling forskare en unik möjlighet att själva bedöma en traditions värde. Kriteriet för att bedöma en traditions äkthet var enligt traditionisterna i allmänhet isnad (berättarkedjan), och därför ägnade de större uppmärksamhet åt isnad än åt texten (matn). Men

al-Tahawi tog hänsyn till både matn och isnad. Han strävade också efter harmoniserande tolkningar vid motstridiga traditioner.

Al-Tahawi var, liksom al-Maturidi, anhängare av Imam Abu Hanifah (d. 150/767) i både fiqh och teologi. Han skrev en liten teologisk avhandling kallad *Bayan al-Sunnah wa al-Jama'ah*, allmänt känd som *al-'Aqidah al-Taaawiyyah*. [5] I inledningen säger han att han där ska redogöra för Ahl al-Sunnah wa al-Jama'ahs tro enligt Imam Abu Hanifah, Abu Yusuf och Muhammad al-Shaybani – de välkända juristerna i samfundet. Betydelsen av hans troslära ligger i att den bekräftar Imam Abu Hanifas åsikter, som nått oss från olika källor.

Al-Tahawi gjorde inget försök att förklara Imamens åsikter eller att lösa gamla teologiska problem genom nya argument. Hans enda mål var att sammanfatta Imamens åsikter och indirekt visa att de överensstämde med den ortodoxa skolans traditionella syn.

Skillnaden mellan honom och al-Maturidi – de två mest framstående auktoriteterna – är tydlig. Al-Maturidi var en fullfjädrad dialektiker som försökte finna en filosofisk grund för Imamens åsikter och stödda dem med rationella argument, och därmed föra dem närmare rationalisternas syn. Al-Tahawi, som en sann traditionist, föredrog att tro och acceptera utan spekulativ diskussion. Det finns ingen hänvisning i hans troslära till kritisk granskning av metod, kunskapskällor eller teologins grund. Hans system kan därför kallas dogmatiskt, medan al-Maturidis är kritiskt. Den kritiska metod han använde i hadith saknas helt i teologin.

För att visa kännetecknen i al-Tahawis system och bedöma hans bidrag till teologin, ges i följande avsnitt en översikt över Imam Abu Hanifas åsikter tillsammans med både al-Tahawis och al-Maturidis syn på några av de viktigaste teologiska frågorna i islam.

Imam Abu Hanifah riktade sin rörelse mot kharijiterna, qadariterna, mu'taziliterna, shiiterna, jabriterna, de extrema murji'iterna och hashwiyyah – den sistnämnda en grupp ortodoxa som under inflytande av konverterade judar, kristna och magier föll i grov antropomorfism och tillskrev Gud skapade egenskaper. [6] Han var den första teologen bland juristerna som använde rationella principer och metoder för att kritiskt undersöka trosartiklar och shari'ah-lagar. Därför kallades han och hans anhängare av traditionisterna för "människor av förnuft och analogi" (ashab al-ra'y wa al-qiyas). Denna rationella anda upprätthölls mer konsekvent av al-Maturidi än av al-Tahawi.

[Fotnoter]

[1] Al-Sam'ani, *al-Ansab*, Leiden, 1912, fol. 368; ibn Qutlubugha, *Taj al-Tarajim*, ed. G. Flügel, Leipzig, 1862, p. 6; ibn al-Nadim, *al-Fihrist*, Cairo, 1348/1929, p. 292; 'Abd al-Qadir al-Qarashi, *al-Jawahir al-Mud'iyah*, Hyderabad, 1332/1913, Vol. I, pp. 102-05; al-Suyuti, *Husn al-Muhaddarah*, Vol. I, p. 147; ibn Khallikan, *Wafayat al-A'yan*, Vol. I, p. 19; al-Dhahabi, *Tadhkirat al-Huffaz*, Hyderabad, 1334/1915, Vol. III, p. 28; 'Abd al-Hayy Lakhnawi, *al-Fawa'id al-Bahiyyah*, Cairo, 1324/1906, pp. 31-34.

[2] al-Dhahabi, op. cit., Vol. III, p. 28; al-Suyuti, op. cit., Vol. I, p. 147.

[3] Jfr. ovan nämnda källor.

[4] Muhammad Zahid al-Kawthari, *al-Hawi*, Cairo, 1368/1948, pp. 6-11; al-Qarashi, op. cit.; *Lisan al-Mizan*.

[5] *al-'Aqidah* publicerades i Halab 1344/1925. Flera kommentarer skrevs (se *Kashf al-Zunun*, Istanbul, II, 1143), varav en, *Sharh al-Tahawiyyah fi al-'Aqidat al-Salafiyyah*, publicerades i Makkah 1349/1930 och tillskrevs Sadr al-Din 'Ali b. Muhammad al-Adhra'i.

[6] 'Abd Allah ibn Saba, en konvertit från judendom, introducerade antropomorfiska idéer bland muslimerna under 'Alis kalifat. Utländskt inflytande kan spåras i alla former av *tashbih*, *tajsim* och *hulul* (se al-Shahrastani, al-Baghdadi). De antropomorfa uttrycken i Koranen förstod aldrig Profeten eller hans följeslagare bokstavligt.